

محدثه رضایی | به باور رهبر شهید، جوانان «پیشران» و «موتور حرکت» کشور هستند و نقش اصلی را در پیشبرد اهداف و آرمان‌های یک ملت برعهده دارند.

ایشان همواره جوانان را سرمایه‌های اصلی جامعه می‌دانستند و معتقد بودند پیشرفت، نوآوری و حرکت رو به جلو بدون حضور فعال آنان امکان‌پذیر نیست. اما ریشه این اعتماد چه بود و چرا ایشان تا این اندازه بر نقش آفرینی جوانان در عرصه‌های مختلف تأکید داشتند؟

محمدرضا سنگری، نویسنده و پژوهشگر کشورمان در گفت‌وگو با مابه این پرسش پاسخ می‌دهد.

■ جوان مؤمن انقلابی در منظومه فکری رهبر شهید

وی، در پاسخ به این پرسش که به نظر شما تأکید رهبر شهید بر جوانان و بهره‌مندی از آنان در اداره کشور به چه دلیل است، به خبرنگار ما می‌گوید: من معتقدم یکی از

ویژگی‌های مشترک همه انبیا، توجه ویژه به نسل‌های آینده و تربیت ادامه‌دهندگان راه‌اق بوده است. خداوند در قرآن کریم ۳۲ بار از واژه «ذریه» یاد کرده که نشان دهنده اهمیت نسل‌پروری و انتقال ارزش‌های الهی به آیندگان است. حضرت ابراهیم(ع)نیز زمانی که همسر و فرزندش حضرت اسماعیل(ع) را به سرزمین مکه آورد، بزرگ‌ترین آرزوی خود را در قالب دعا بیان کرد. ایشان از خداوند خواست فرزندان و نسل‌های بعدی‌اش در مسیر حق باقی بمانند و خدمتگزار فرهنگ و مکتب‌الهی باشند.

این نگاه در سیره پیامبر اکرم(ص)نیز به‌روشنی دیده می‌شود. آن حضرت در روایتی می‌فرمایند: «إِنَّ اللَّهَ يَعْثُبُ بِشِيرِ أَوْتَدِرِ»؛

خداوند مرا پشارت‌دهنده و بی‌دهنده برانگیخت. این رویکرد نشان می‌دهد پیامبران الهی تنها به هدایت نسل معاصر خود نمی‌انديشیدند، بلکه همواره برای تربیت و هدایت نسل‌های آینده نیز برنامه و دغدغه داشتند. همچنین پیامبر اکرم(ص) روایت می‌کنند: «فَحَالِقَتِي السَّبَّانُ وَالْحَالِقَتِي الشُّوَيْخُ»؛ جوانان با من پیمان محبت بستند و سخنانم را پذیرفتند، در حالی که برخی سالخوردگان با من مخالفت کردند.

او ادامه می‌دهد: بر همین اساس، امام شهید نیز همواره تلاش می‌کردند به جوانان میدان دهند. آنان را مورد ستایش قرار داده و زمینه شکوفایی استعدادهایشان را فراهم کنند. ایشان با تشویق و تحسین جوانان، اعتمادبه‌نفس و انگیزه‌وار در آنان تقویت می‌کردند و معتقد بودند پیشرفت جامعه در گرو نقش آفرینی نسل جوان است. بخشی از این رویکرد را می‌شد در دیدارهای متعدد ایشان با جوانان مشاهده کرد.

امام شهید با حوصله و دقت به سخنان، دغدغه‌ها و پیشنهادهای آنان گوش می‌دادند و در پایان نیز همواره آنان را به تلاش بیشتر تشویق می‌کردند.ایشان تأکید داشتند آینده‌بن سرزمین به‌دست جوانان ساخته می‌شود و این نسل می‌تواند معمار و مهندس فردای کشور باشد.

این نویسنده با بیان اینکه وقتی از «جوان مؤمن انقلابی» سخن می‌گوییم، معمولاً ذهن‌هایش از هر چیز به‌سمت پایبندی به اصول، ارزش‌ها و باورهای دینی و انقلابی می‌رود، عنوان می‌کند: این برداشت البته درست است، اما در نگاه رهبر شهید، مفهوم جوان مؤمن انقلابی تنها به این جنبه محدود نمی‌شود و ابعاد، گسترده‌تری را دربرمی‌گیرد. ایشان در کنار تعهد، ایمان و باورمندی به ارزش‌ها، بر ویژگی‌هایی همچون نوآوری، خلاقیت، ابداع، پرکاری، مسئولیت‌پذیری و روحیه تلاشگری نیز تأکید ویژه‌ای داشتند. از نگاه رهبر شهید، جامعه برای پیشرفت و عبور از چالش‌ها به نسلی نیاز دارد که علاوه بر برخورداری از ایمان و اعتقاد، توانایی خلق ایده‌های نو، حل مسائل و گشودن افق‌های تازه را نیز داشته باشد. بر همین اساس، جوان مؤمن انقلابی در منظومه فکری ایشان صرفاً کسی نیست که به‌انعام، عبادت و انجام واجبات دینی اهتمام داشته باشد، هرچند این امور از پایه‌های مهم شخصیت او به‌شمار می‌رود، بلکه جوان مؤمن انقلابی کسی است که سرسار و جودش سرشار از یویایی، تحرک، نشاط، تلاش و احساس مسئولیت است. او نسبت به مسائل جامعه بی‌تفاوت نیست، درد مردم را می‌شناسد، دغدغه پیشرفت کشور را دارد و خود را در قبال آینده سرزمینش مسئول می‌داند. چنین جوانی همواره به آینده می‌اندیشد و برای ساختن فردایی بهتر برنامه دارد. او منتظر فرام‌شدن

طبیب طیب

سید علیرضا مرندی، رئیس فرهنگستان علوم پزشکی، وزیر اسبق بهداشت و سر پرست تیم پزشکی رهبر شهید انقلاب در گفت‌وگویی مشروح با ایرنا به خاطرات و ناگفته‌هایی از همراهی چند دهه‌ای خود با رهبر شهید و نگاه راهبردی ایشان به حوزه سلامت اشاره کرده است. بخشی از این گفت‌وگو را انتخاب کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

■ دوست داشتم مردم می‌توانستند زندگی ایشان را ببینند

حضرت آقا با به‌عنوان رئیس جمهور زیارت کرده و منش ایشان را دیده بودم، ولی با دیدن زندگی ایشان، بیشتر تحت تأثیر آثار گرفتم و خیلی دوست داشتم مردم می‌توانستند زندگی ایشان را ببینند زیرا خیلی صحبت‌ها درباره زندگی ایشان مطرح می‌شد و می‌گفتند فرزندان ایشان، بچه خود را در خارج از کشور به دنیا آورده‌اند.

■ همسر رهبر شهید برای معاینه اجازه می‌گرفتند
نوه‌های ایشان را هم من ویزیت می‌کردم؛ وقتی مطب داشتم، همسر رهبر شهید تماس گرفتند و گفتند «پادش می‌آید وقتی دخترتم به دنیا آمد، شما معاینه کردید؟ الان خودش صاحب یک دختر شده، آیا اجازه می‌دهید برای معاینه مراجعه کنند؟». ایشان همسر رهبر بودند و تماس می‌گرفتند و برای معاینه اجازه می‌گرفتند.

محمدرضا سنگری، نویسنده و پژوهشگر کشورمان از راهبرد جوان‌گرایی رهبر شهید انقلاب می‌گوید

پیشوای پیشگام و جوانان پیشران

شرایط ایده‌آل نمی‌ماند، بلکه با تکبیه بر توانایی‌ها و ظرفیت‌های خود وارد میدان عمل می‌شود و برای حل مشکلات و پیشبرد امور از هیچ تلاشی دریغ نمی‌کند. در نگاه رهبر شهید، جوان مؤمن انقلابی فردی امیدوار، پرتلاش، خلاق و آینده‌ساز است که ایمان را با عمل، آرمان‌خواهی را با مسئولیت‌پذیری و اعتقاد را با کار و مجاهدت در هم می‌آمیزد. به همین دلیل، رهبر شهید همواره جوانان را به حضور فعال در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی دعوت می‌کردند و معتقد بودند پیشرفت کشور در گرو اعتماد به نسل جوان است. از منظر ایشان، جوان مؤمن انقلابی نه تنها حافظ ارزش‌ها و آرمان‌هاست، بلکه موتور حرکت جامعه و یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های کشور برای ساخت آینده‌ای روشن و پیشرفته به شمار می‌آید.

■ تلخی نقدها را با شیرینی پاسخ می‌دانند

این پژوهشگر تربیتی، آیینی و تاریخ اسلام در پاسخ به این پرسش که یکی از موضوعات مهم در حوزه جوانان، موضوع توجه به تفاوت نسل‌ها و درک نیازهای هر نسل است؛ این موضوع چقدر در سیره و سبک زندگی فردی و اجتماعی رهبر شهید نمود دارد، بیان می‌کند: یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های رهبر شهید در ارتباط با جوانان، روحیه شنیدن، صبوری و احترام به دیدگاه‌های آنان بود. اگر به دیدارهای ایشان با جوانان نگاه کنیم، می‌بینیم برخی از این جلسات گاهی تا چهار ساعت طول می‌کشید؛ دیدارهایی که از نظر مدت زمان و میزان گفت‌وگوی مستقیم با جوانان، برای بسیاری از حاضران کم‌نظیر و حتی رکوردی جدید به‌شمار می‌رفت.

در این نشست‌ها، هنگامی که رهبر شهید با جوانان روبرو می‌شدند، با دقت و حوصله فراوان به سخنان آنان گوش می‌دادند. این گوش دادن صرفاً یک رفتار تشریفاتی نبود، بلکه نشانه اعتقاد عمیق ایشان به ظرفیت، فکر و نقش آفرینی نسل جوان در آینده کشور بود. جوانان در این جلسات فرصت پیدا می‌کردند آزادانه دغدغه‌ها، پیشنهادها، انتقادهای دیدگاه‌های خود را مطرح کنند و مطمئن باشند سخنانشان با دقت شنیده می‌شود. نکته مهم‌تر، صبر و شکیبایی ویژه ایشان در برابر نقدها و حتی برخی گلیاه‌های تند بود. بارها مشاهده می‌شد برخی جوانان در قالب سخنرانی، قرآنت‌من یا بیان دیدگاه‌های خود، مطالبی را مطرح می‌کردند که خالی از کنایه، انتقادهای صریح و گاه تعابیر تلخ نبود. با این حال، رهبر شهید با سعه‌صدر مثال‌زدنی به‌همه این سخنان گوش داده و اجازه می‌دادند گوینده حرف خود را کامل بیان کند. پس

از آن نیز با آرامش و متانت، نکات لازم را مطرح می‌کردند و به پرسش‌ها یا دغدغه‌های بیان‌شده پاسخ می‌دادند. آنچه این رفتار را متمایز می‌کرد، شیوه مواجهه ایشان با نقدها بود. حتی اگر سخنی با تلخی بیان می‌شد، ایشان همان تلخی را با شیرینی پاسخ می‌دادند؛ با لبخند، خوش‌رویی و برخوردی پدرانه. این منش سبب می‌شد فضای گفت‌وگو به جای تقابل و دلخوری، به فرصتی برای تعامل، هم‌فکری و رشد تبدیل شود.

به باور من، این شیوه برخورد یک آموزه مهم برای همه مدیران و مسئولان کشور است. رهبر شهید نشان دادند جوانان باید مورد توجه قرار گیرند، حرفشان شنیده شود و احساس کنند در تصمیم‌سازی و آینده کشور نقش دارند. اگر امروز مدیران در سطوح مختلف به این سیره توجه‌کنند و همانند ایشان برای شنیدن صدای جوانان وقت بگذارند، بسیاری از ظرفیت‌های پنهان کشور شکوفا خواهد شد. اعتماد به جوانان و فراهم کردن زمینه حضور و اثرگذاری‌شان، از مهم‌ترین درس‌هایی است که می‌توان از رفتار و منش رهبر شهید آموخت.

■ جوانان؛ سرمایه‌های اصلی آینده کشور

سنگری اضافه می‌کند: یکی دیگر از ویژگی‌های طبیعی و ارزشمند جوانان، صراحت و بی‌پروایی در بیان دیدگاه‌ها و دغدغه‌هایشان است. جوانان معمولاً مسائل را بی‌پرده بدون تعارف مطرح می‌کنند و آنچه را در ذهن و دل دارند، صریح و شفاف به زبان می‌آورند. به‌ویژه نسل جدید که کمتر اهل ملاحظه‌کاری‌های مرسوم است و ترجیح می‌دهد مسائل و مطالبات خود را مستقیم، روشن و بدون پیچیدگی بیان کنند. رهبر شهید این ویژگی جوانان را به خوبی می‌شناختند و در کنار ایجاد انگیزه، مسیر رشد و پیشرفت را نیز به آنان نشان می‌دادند و از همین رو، توصیه‌هایشان معمولاً جنبه آموزشی و تربیتی نیز داشت. این شیوه برخورد، محدود به محافل شعر و سخنرانی‌ها نبود، در بسیاری از دیدارهای دیگر با جوانان، چه در عرصه‌های علمی، فرهنگی، اجتماعی و چه در نشست‌های دانشجویی، هم‌رویکرد را می‌مطالعید. رهبر شهید همواره تلاش می‌کردند استعدادها و توانای جوانان را ببینند، آن‌ها را مورد توجه قرار دهند، به توانایی‌هایشان اعتماد کرده و با تشویق و راهنمایی، زمینه‌رشد و شکوفایی آنان را فراهم کنند. به باور من، یکی از ویژگی‌های برجسته رهبری ایشان همین بود که جوانان را نه صرفاً به‌عنوان مخاطب، بلکه به‌عنوان سرمایه‌های اصلی آینده کشور می‌دیدند. از این رو، هر چنان‌شنایی از استعداد، خلاقیت و انگیزه در میان نسل جوان مشاهده می‌کردند، با تمام وجود از آن حمایت کرده‌وبرای تقویت آن تلاش داشتند.

جامعه

یادداشت

علی نباتی
دکترای حقوق کیفری و جرم‌شناسی

مجازات جاسوسی در ترازوی امنیت ملی

جاسوسی را باید کهن‌ترین و در عین حال زشت‌ترین رفتار خیانت‌آمیز در تاریخ تمدن بشری دانست. از دوران فراغنه تا جنگ‌های سرد قرن بیستم، جاسوسان همواره با فروش اسرار حیاتی، ضربه‌های جبران‌ناپذیری بر پیکر امنیت ملی کشورها وارد کرده‌اند.

در تعریف حقوقی، جاسوسی فرایندی پنهان و غیرقانونی برای جمع‌آوری، انتقال یا افشای اطلاعات محرمانه یک کشور به دولت یا گروهی بیگانه است که هدف آن، تضعیف امنیت ملی، منافع راهبردی و تمامیت ارضی است. قربانی این جرم، برخلاف بسیاری از جرایم دیگر که قربانی مشخصی دارند، تمامی شهروندان یک کشور و حتی نسل‌های آینده هستند؛ زیرا خیانت به اسرار نظامی، سیاسی و اقتصادی می‌تواند موازنه قدرت را در سطح منطقه و جهان بر هم بزند. از همین رو است که در تمامی نظام‌های حقوقی دنیا، با جرم جاسوسی به‌عنوان یکی از مصادیق بارز «جرایم علیه امنیت ملی» با شدیدترین مجازات‌ها برخورد می‌شود؛ چراکه جاسوسی، در حقیقت جنگی پنهان و خاموش بوده که سلاح آن نه تفنگ و موشک، بلکه قلم، دوربین و مبالغ و وعده‌داده‌شده است. این جنگ خاموش اما در سال ۱۴۰۴، رنگ و بوی تازه‌ای به خود گرفت. جنگ تحمیلی ۱۲ روزه که در اواخر خرداد ۱۴۰۴ به وقوع پیوست، برای بسیاری از ایرانیان شبیه یک کابوس ناگهانی بود. در کنار هجوم سایبری و موشکی دشمنان، بخش اعظم آسیب‌ها از مبادی و کانال‌های نفوذ جاسوسان و عناصر فریب‌خورده داخلی وارد شد. خرابکاری در تأسیسات حیاتی، اختلال در شبکه‌های ارتباطی و ایجاد رعب و وحشت از طریق انتشار اخبار کذب، همگی با همکاری افرادی صورت‌پذیرفت که با سروسوی‌های اطلاعاتی بیگانه هماهنگ بودند. این جنگ، ضعف‌های قوانین پیشین را آشکار کرد.

کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تغزیرات و مجازات‌های بازدارنده مصوب ۱۳۷۵)، هرچند جاسوسی و جرایم مرتبط با آن را جرم‌انگاری کرده بود، اما تجربه جنگ اخیر نشان داد این مقرره‌ها و مجازات‌های آن بعضاً از تناسب، شفافیت و قدرت بازدارندگی لازم برخوردار نیستند. این مهم موجب شده بود عناصر وابسته به دشمن با اطمینان از خلأهای قانونی، به تهدید امنیت ملی بپردازند. بنابراین قانون‌گذار «قانون تشدید مجازات جاسوسی و همکاری با رژیم صهیونیستی و کشورهای متخاصم علیه امنیت ملی و منافع ملی» را در دستور کار قرار داد و این قانون که در نهم مهر ۱۴۰۴ به تأیید شورای نگهبان رسید، به مرحله اجرا درآمد. از منظر جرم‌شناسی، جاسوسی نتیجه تعامل پیچیده‌ای از عوامل روانی، اقتصادی و ایدئولوژیک است. از نگاه جرم‌شناسانه می‌توان ادعان کرد جاسوسان معمولاً تحت تأثیر «فشارهای مالی»، «هویت‌زدگی» و «باورهای انحرافی» به این مسیر کشیده می‌شوند. وعده‌های کلان مالی، افراد ساده‌لوح یا ماجراجوی فاقد آگاهی سیاسی را به همکاری با دشمن ترغیب می‌کند و در موارد دیگر، سرخوردگی اجتماعی، فرد را به پذیرش منطق «دشمن، دوست دوست من است!» سوق می‌دهد. جرم‌شناسی موقعیت‌محور نیز بر این نکته تأکید دارد که «فرصت» و «ضعف نظرات‌های پیشگیرانه» مهم‌ترین بستر برابری وقوع جاسوسی فراهم می‌کنند. از همین منظر، صرف برخورد قضایی و جرم‌انگاری‌های حداکثری با مجازات‌های سنگین هرچند ضروری است، اما به‌تنهایی نمی‌تواند ریشه‌های این پدیده را خشک کند. چرخه جاسوسی زمانی تقویت می‌شود که در کنار قوانین سختگیرانه، اقدامات فرهنگی برای تقویت هویت ملی و آگاهی بخشی عمومی طراحی شود و سامانه‌های نظارتی هوشمندی ایجاد شوند که پیش از هر اقدام جاسوسی، تهدید را خنثی کنند. تحلیل قانون جدید نشان می‌دهد قانون‌گذار با نگاهی جامع، حوزه‌های متعددی از همکاری با دشمن را پوشش داده است. ماده یک، هرگونه «اقدام عملیاتی» (کشتر، تخریب امکان، ایجاد رعب و وحشت و اختلال در شبکه‌های ارتباطی) و «فعالیت اطلاعاتی» برای رژیم صهیونیستی، آمریکا یا گروه‌های متخاصم را مشمول اعدام و مصادره اموال دانسته است. ماده ۲ نیز مجازات‌ها را مشمول مساعدت که منجر به تقویت رژیم صهیونیستی شود را اعدام و مصادره اموال می‌داند. ماده ۳، همکاری در ساخت، حمل و بهره‌برداری از سلاح‌های گرم و سرد، پهبادهای (پرنده هدایت‌پذیر از دور) و حملات سایبری را با هدف همکاری با دشمن، مشمول اعدام قرار داده است. ماده ۴، انتشار اخبار کذب، ارسال فیلم و تصاویر به شبکه‌های معاند و تجمعات غیرقانونی در زمان جنگ را جرم انگاشته و برای آن مجازات تا ۱۵ سال حبس و انقصال دائم از خدمات دولتی را تعیین کرده است. همچنین ماده ۵، استفاده از ابزارهای ارتباطی ماهواره‌ای بدون مجوز مانند استارلینک را ممنوع کرده است. از حیث شکلی و دادرسی، مواد ۷ و ۸ با پیش‌بینی رسیدگی خارج از نوبت در شعب ویژه دادگاه انقلاب و تعیین مواعد کوتاه ۱۰ روزه، فرایند دادرسی را تسریع کرده است. ماده ۹ نیز ارتکاب جرایم این قانون در زمان جنگ را موجب تشدید مجازات می‌داند.

جنگ تحمیلی رمانان که از اوایل اسفند ۱۴۰۴ آغاز شد و تا اواسط فروردین ۱۴۰۵ ادامه یافت تا اینکه آتش بسی شکستنده اعلام شد، ابعاد پیچیده‌تری از تهدیدات ترکیبی را به تصویر کشید. این جنگ نشان داد در معادلات جدید قدرت، «امنیت اطلاعاتی» در صدر اولویت‌های دفاعی قرار گرفته است و پیروزی، در گرو بستن روزه‌های اطلاعاتی است که متأسفانه در گذشته دست‌کم گرفته شده بود. به‌عنوان یک شهروند و ناظر بر تحولات امنیتی کشور، معتقدم تصویب این قانون، گرچه گامی ضروری و به‌موقع بود، اما نباید ما را از این واقعیت غافل کند که تأمین امنیت ملی، تنها در انحصار تصویب و اعمال قوانین کیفری سنگین نیست. قوانین هر قدر سختگیرانه باشند، تنها پس از وقوع جرم با عوامل مقابله می‌کنند، اما درمان ریشه‌ای جاسوسی، نیازمند سرمایه‌گذاری بر آموزش حقوق شهروندی، رفع ناراضیاتی‌های اقتصادی و اجتماعی و تقویت نظام‌های نظارتی هوشمند است. امنیت، حاصل جمع «قانون کارآمد»، «مردم آگاه» و «نظارت هوشمند» است و هر سه این اصلاح، برای شکست دادن جاسوسان به یک اندازه حیاتی هستند.

